

PROGRAMÖVERSIKT FÖR GRUNDUTBILDNING TILL FRITIDSLÄRARE

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1. Allmän beskrivning	2
2. Utbildningens uppläggning	3
3. Behörighetskrav	4
4. Verksamhetsförlagda utbildningsmoment	4
5. Auskultation och praktik	4
6. Utbildningens lärandemål	4
Kunskaper	4
Färdigheter	5
Förmågor och dispositioner	6
7. Kursernas innehåll	7
Kurs 1 Barnets utveckling och lärande (BUL)	7
Moment 1: Waldorfpedagogiska perspektiv på uppväxt och barndom	7
Moment 2: Sinnenas utveckling och multimodala lärprocesser i fritidshemsmiljöer	7
Kurs 2 Omvårdnad, miljö och rytm (OMR)	8
Moment 1: Miljö, rum och rytm	8
Moment 2: Hälsa och omvårdnad	8
Kurs 3 Pedagogiskt arbete i waldorffritidshem (PAW)	8
Moment 1: Kommunikation, omdöme, konflikthantering och pedagogiskt ledarskap	9
Moment 2: Berättandets konst	9
Moment 3: Lek och utomhuspedagogik	9
Moment 4: Waldorfpedagogik i förskolan samt ÅK 1-3, waldorfskolans kursplan som helhet	10
Kurs 4 Utbildningsvetenskap och bildning (UB)	10
Moment 1: Skolväsendets och fritidshemmets historia, fritidshemmets värdegrund, styrdokument och kvalitetsarbete	11
Moment 2: Waldorfpedagogisk och antroposofisk fördjupning	11
Moment 3: Pedagogisk och didaktisk filosofi och forskning	11
Moment 4: Självförvaltning och skolorganisation	12
Kurs 5 Specialpedagogik (SP)	12
Kurs 6 Forskning i och om skolan (FS)	12
Moment 1: Vetenskapsteori och metod	12
Moment 2: Portfolioarbete	12
Moment 3: Själständigt forskningsarbete	12
8. Tröskelregel	13
9. Närvaro	13
10. Tillgodoräknanden	13

PROGRAMÖVERSIKT FÖR GRUNDUTBILDNING TILL FRITIDSLÄRARE

4 år deltid 60 % studietakt

Programmet vänder sig till den som vill arbeta som fritidslärare i waldorfskolan. Diplom utfärdas efter genomgången utbildning som ger behörighet att arbeta som fritidslärare i waldorfskola samt med en särskild fördjupning och inriktning mot specialpedagogik. Utbildningen berättigar till Waldorffritidslärarlegitimation.

1. Allmän beskrivning

Utbildningen till waldorffritidslärare innebär att bli delaktig i förvaltandet, fördjupningen och förnyelsen av en internationellt spridd och långvarig pedagogisk tradition. Waldorfskolans pedagogiska tradition är en filosofisk och andlig idétradition som står i kontinuerlig förvandling i förhållande till de människor, den tid och det samhälle den ska tjäna. Utbildningen till waldorffritidslärare innebär för studenten att sätta sig in i waldorfskolans idétradition och de praktiska erfarenheter som pedagogiken idag förfogar över samt tillägna sig kunskaper, förmågor och förhållningssätt som möjliggör och uppmuntrar till utveckling, förnyande och fördjupande av dessa.

Utbildningen ger studenten möjlighet att utveckla de kunskaper, förmågor och förhållningssätt som fordras i fritidsläraryrket och det dagliga arbetet på waldorffritids. Det innebär god kunskap om pedagogens, miljöns och omgivningens förutsättningar och möjligheter att stödja utvecklingen av barnets lärande- och mognadsprocesser. Den antroposofiska människokunskapen, Rudolf Steiners kunskapsteori och den långvariga traditionen av waldorfpedagogiska erfarenheter är i detta avseende centrala och viktiga källor till kunskaper och god praktik.

I utbildningen ingår även, utöver de riktade studierna i pedagogisk teori och praktisk tillämpning, ett övande i olika hantverk och konstnärliga uttrycksätt. Det konstnärliga övandet i utbildningen tjänar flera syften. Det ger studenten en konstnärlig erfarenhetsgrund för bearbetning av, och reflektion kring, de teoretiska studierna; det ger studenten möjlighet av uppöva förmågor till ett konstnärligt arbete i undervisningen; det konstnärliga övandet i sig ger också studenten verktyg att uppmärksamma, integrera och uttrycka teoretiska, sociala och praktiska erfarenheter. Hantverkskunnandet ger kunskaper och erfarenheter om material och bearbetningsmetoder som är betydelsefulla för

den pedagogiska vardagen i skolan. Ett konstnärligt övande bidrar även till att utveckla studentens uthållighet och kreativa initiativförmåga i fritidsverksamheten, vilket är grundläggande för waldorfpedagogikens syn på utveckling och lärande.

Utbildningen ger kunskaper att förstå skolans roll i samhället, skolans olika styrdokument samt ekonomiska, sociala och politiska förutsättningar.

Utbildningen är indelad i sex kurser:

1. Barns utveckling och lärande (BUL)
2. Omvårdnad, miljö och rytm (OMR)
3. Pedagogiskt arbete i fritidsverksamheter (PAW)
4. Utbildningsvetenskap och bildning (UB)
5. Specialpedagogik i skolan (SP)
6. Forskning i och om skolan (FS)

Flera av delkurserna innehåller hantverk, konstnärligt övande och konstnärligt gestaltande av olika kursteman. Till detta kommer praktik, auskultation och verksamhetsförlagda utbildningsmoment samt ett avslutande examensarbete.

De utbildningsvetenskapliga momenten innehåller en fördjupning av waldorfpedagogikens bakgrund och kunskapssyn i teori och praktik. Kursavsnitten syftar även till att placera waldorfpedagogiken i ett historiskt och nutida utbildningsvetenskapligt sammanhang samt att utveckla ett bildningsperspektiv både i relation till själva utbildningen och i relation till fritidshemmets uppgifter.

2. Utbildningens uppläggning

Programmet är en fyraårig distansutbildning på 60 % deltid. Det består av fem undervisningstillfällen per termin. Utbildningens kurser innehåller löpande examinerande uppgifter. Programmets upplägg som distansutbildning bygger till stora delar på studentens eget arbete mellan kurstillfällena. Därutöver består examination av deltagande på kurshelgerna, inbegripet eventuella förberedelseuppgifter och ett pågående portfolioarbete i samband med de verksamhetsförlagda utbildningsdelarna. Under det sista året avslutas utbildningen med ett examensarbete som presenteras i skrift och muntligen.

Undervisningen bedrivs framför allt genom föreläsningar, seminarier, hantverk och konstnärligt övande. Den studerande genomför även självständiga

litteraturstudier, skrivarbeten, uppgifter i hantverk, iakttagelseövningar och praktiska pedagogiska uppgifter i barngrupp.

3. Behörighetskrav

Allmän behörighet till högskolestudier.

4. Verksamhetsförlagda utbildningsmoment

De verksamhetsförlagda utbildningsmomenten är en central del av utbildningen. Här bearbetas utbildningsmoment där det praktiska övandet är en förutsättning för att kunna utveckla de kunskaper, färdigheter och förmågor som ingår. Det innebär att studenten får uppgifter relaterade till observationer och aktiviteter i tiden mellan kurstillfällena, dessa uppgifter bearbetas sedan gemensamt i olika former.

5. Auskultation och praktik

I utbildningen ingår tre veckors obligatorisk auskultation och praktik.

1 veckas auskultation ska göras hos en utbildad waldorflärlare och i en annan verksamhet än den egna. Därutöver ska en vecka vara på waldorfförskola och en vecka i en 6-års verksamhet med waldorfinriktning.

6. Utbildningens lärandemål

Utbildningens generella lärandemål beskrivs nedan inom tre områden:

Kunskaper; Färdigheter; Förmågor eller förhållningssätt. Kunskaper omfattar de delar av utbildningen som inbegriper begreppsbyggnad, förståelse och kännedom, både sådant som är förankrat i den egna erfarenheten och sådant som kommer ur studiet av andras erfarenheter, tankar och forskningsarbete. Färdigheter omfattar de delar av utbildningen som kräver ett övande i olika former eftersom de bygger på erfarenhet (intellektuell likväl som praktisk erfarenhet). Förmågor och dispositioner omfattar dels de delar av utbildningen som bygger på erfarenhet men inte har karaktären av färdighet, dels de delar som handlar om att utveckla vissa grundläggande förhållningssätt. Både färdigheter och förmågor har kunskapsaspekter som ingår i respektive rubrik utom i de fall där de är särskilt omfattande och motiverar en egen kunskapsrubrik istället.

Kunskaper

Under sin studietid ska studenten ha utvecklat:

- Kunskaper om waldorfpedagogisk utvecklingspsykologi, kunskapssyn och

metodik.

- Kunskaper om barns utveckling och lärande.
- Fördjupad kunskap om lekens särskilda betydelse för lärande, utveckling och socialisation i barndomen.
- Kunskaper om den pedagogiska miljöns betydelse för trygghet och lärande.
- Kunskaper om olika aspekter på omvårdnad och hur omvårdnaden praktiseras och gestaltar vardagen i fritidshemmet.
- Kunskaper om pedagogisk gestaltning av dags- och årsrytm i fritidshemmet.
- Kunskap om barns kommunikation och språkutveckling.
- Kunskap om waldorfskolans kursplan.
- Kunskap om multimodala lärprocesser med särskild uppmärksamhet på konstens möjligheter att synliggöra och levandegöra undervisningen.
- Kunskap om det pedagogiska arbetet med grundläggande läs-, skriv- och matematikinlärning i skolan.
- Kunskap om bedömning av elevers lärande och utveckling.
- Kunskap i att identifiera och, i samverkan med andra, hantera specialpedagogiska behov.
- Kunskap om vetenskapsteoretiska perspektiv på undervisning och uppfostran samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder.
- Kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt personlig utveckling och dess betydelse för yrkesutövningen.
- Kunskap om sociala relationer, genusfrågor, konflikthantering och pedagogiskt ledarskap.
- Kunskap om skolväsendets historia, värdegrundsfrågor och barnets rättigheter samt för fritidsverksamheten relevanta styrdokument.

Färdigheter

Under sin studietid ska studenten ha utvecklat:

- Färdigheter relaterade till praktiskt arbete i olika material, hantverk och

miljöer.

- Färdigheter relaterade till att ta tillvara barns erfarenheter och kunskaper för att stimulera varje barns lärande, utveckling och uttrycksförmåga.
- Färdigheter relaterade till att observera, dokumentera och bedöma barns lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål.
- Färdigheten att självständigt och i grupp, genomföra, utveckla och utvärdera waldorffritidshemmets pedagogiska verksamhet.
- Färdigheter relaterade till att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras pedagogiska erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet.
- Färdigheter relaterade till att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av barn.
- Färdigheter relaterade till att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.
- Kommunikativ färdighet i lyssnande, talande, berättande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten.

Förmågor och dispositioner

Under sin studietid ska studenten ha utvecklat:

- Kapacitet att uppmärksamma, reflektera kring och utveckla den pedagogiska omdömesförmågan.
- Fördjupad förmåga att möta barnens behov av omsorg och att skapa förutsättningar för alla barn att lära och utvecklas.
- Förmåga att uppmärksamma, handla och formulera sig kring andliga och själsliga aspekter på barndom, lärande, utveckling, människa och samhällsutveckling i kommunikation med medarbetare och vårdnadshavare.
- Förmåga att utveckla ett empatiskt och etiskt förhållningssätt till barn, medarbetare, och vårdnadshavare.
- Dispositionen att i mötet med barn och vårdnadshavare relatera till genus- och jämställdhetsperspektiv, etik- och likvärdighetsperspektiv.

- Dispositionen att i det pedagogiska arbetet göra pedagogiska bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna.
- Disposition och förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna.
- Förmåga till självkänedom och dispositionen att identifiera sitt behov av kunskap och utveckla sig som människa och sin pedagogiska kompetens.

Varje kursmoment har en eller flera examinerande uppgifter anpassade till kursens innehåll, kursavsnittets syfte och upplägg. Skriftliga inlämningsuppgifter liksom hantverk och konstnärligt gestaltande, gruppredovisningar och muntliga framställningar är examinerande. Se studiehandledningar för vidare information.

7. Kursernas innehåll

Nedan presenteras kortfattat kursernas innehåll. För utförligare beskrivning hänvisas till respektive kursplan.

Kurs 1 Barnets utveckling och lärande (BUL)

Kursen ger övergripande kunskaper färdigheter och förmågor rörande barns utveckling och lärande med fokus på skolans första tre år. Kursen syftar till att ge studenten kunskaper om olika faser i barnets motoriska, kognitiva, emotionella och sociala utveckling. Olika historiska, kulturella, sociala samt etiska perspektiv på barndomen behandlas i kursen främst utifrån waldorfpedagogikens perspektiv på individualitet, kroppslighet, språk och rörelse.

Kursen innehåller två moment som beskrivs nedan.

Moment 1: Waldorfpedagogiska perspektiv på uppväxt och barndom

Momentet ger grundläggande kunskap om waldorfpedagogiska perspektiv på utvecklingspsykologi samt antropologi i relation till barns uppväxt. Utvecklingen av upprätt gång, tal och kognition samt första och andra sjuårsperioden är centrala element. Den waldorfpedagogiska traditionens idéinnehåll placeras i en samtida forskningskontext.

Moment 2: Sinnenas utveckling och multimodala lärprocesser i fritidshemsmiljöer

Momentet ger kunskap om barnets utveckling med betoning på sinnenas samverkan och integrering. Här diskuteras Rudolf Steiners sinneslära ingående

och i jämförelse med andra perspektiv på sinnesutveckling, framför allt dess relation till samtida forskning. En särskild tonvikt ligger vid kunskaper om barnens kroppsinterna sinnen, dvs. känsel, egenrörelse, balans och livssinne eller upplevelse av sådant som hunger, trötthet, välmåga, osv. och deras betydelse för pedagogiskt arbete.

Momentet behandlar också kunskaper, färdigheter och förmågor rörande multimodala lärprocesser, dvs. ett medvetet inbegripande av flera sinnen i lärandet, grundat i fritidshemmets unika förutsättningar i relation till skolan. Utgående från konstnärliga och praktiska arbetsformer (både inomhus och ute) bearbetas olika sätt genom vilka dessa för till sensomotorisk, emotionell, social och kognitiv utveckling samtidigt. Momentet består av seminarier, föreläsningar och estetisk-praktiskt arbete.

Kurs 2 Omvårdnad, miljö och rytm (OMR)

Kursen ger studenten kunskaper om miljö och rytm i den pedagogiska vardagen såsom förutsättningar för hälsa och utveckling i ett livslångt perspektiv. Den behandlar också barns behov av fysisk och själslig omvårdnad. Kursen behandlar i ett vidare perspektiv förståelse för omvårdnadens, miljöns och näringens betydelse som förutsättningar för utvecklingen av ett hållbart samhälle. Grundläggande sjukvård och kunskaper om åtgärder vid olyckor och sjukdomsfall behandlas även i kursen.

Kursen innehåller två moment som beskrivs nedan.

Moment 1: Miljö, rum och rytm

Momentet ger kunskap om det pedagogiska rummets gestaltning och dess betydelse för barns hälsa, välbefinnande och utveckling. Vidare ger kursen en utförlig genomgång av tid och rytm i fritidshemmet inbegripet arbete med årstidsrytmerna.

Moment 2: Hälsa och omvårdnad

Momentet fokuserar på barnens behov av omvårdnad. Momentet ger även kunskap om grunderna för barns hälsa, sjukdomar och allergier. I momentet ingår också en termin verksamhetsförlagd utbildning kring mat och hushållning.

Kurs 3 Pedagogiskt arbete i waldorffritidshem (PAW)

Kursen ger studenten kunskaper om, samt utvecklar praktiska färdigheter för, det metodisk-didaktiska arbetet i waldorffritidshem. Kunskaper om barns läroprocesser inom olika områden samt lekens utveckling i olika åldrar som grund för lärandet.

Kursen ger studenten förtrogenhet i hantverk med olika material och bearbetningsmetoder samt utvecklar studentens färdigheter i att stödja och iakttä barns utveckling och lärande.

En väsentlig del av kursen utgörs av de praktiskt orienterade inslagen där färdigheter och förmågor som pedagogiskt omdöme, lekar och utomhuspedagogik, konflikthantering och ledarskap samt berättande övas.

Kursen innehåller fyra moment som beskrivs nedan.

Moment 1: Kommunikation, omdöme, konflikthantering och pedagogiskt ledarskap

Momentet behandlar kunskaper, färdigheter och förmågor som rör kommunikation, omdöme, konflikthantering och pedagogiskt ledarskap. Det innehåller också specifika moment kring kommunikationen med föräldrar. Vidare en och en halv termins verksamhetsrelaterad utbildning kring pedagogiskt omdöme och taktfullhet. Det är förmågan att i en pedagogisk situation som inte är entydig bedöma vad som är en adekvat och meningsfull handling i sammanhanget, kunna utföra den och reflektera kring dess följder. En pedagogisk situation förstår vi som pedagogens intervention i barnets biografi (i avsikt att lära barnet något oavsett om det är något som står i en kursplan eller något som kommer ur en spontan överläggning eller i samband med konflikter, osv.). Varje sådan intervention eller ingripande har en etisk eller moralisk dimension eftersom den också får biografiska följder, därför behöver lärare ha ett utvecklat omdöme (dvs. förmåga att se en situation, ha fantasi att avgöra vad som vore klokt att göra och hur) och taktfullhet (förmåga att gestalta det man ska göra på ett inkännande sätt, om det så är undervisa i matematik, leka, hantera konflikter, hantera frågor kring genus och andra roller och normer, osv).

Moment 2: Berättandets konst

Momentet syftar till att utveckla kunskaper, färdigheter och förmågor relaterade till olika sorters berättande. Det inbegriper sagoberättande, fritt berättande, undervisande berättelser och berättelsen som en central del i den sidan av arbetet på fritids som går ut på att samla barnen i gemensamma aktiviteter. Det består av föreläsningar, seminarier och praktiska övningar i olika former av skriftligt och muntligt berättande samt talgestaltning.

Moment 3: Lek och utomhuspedagogik

Momentet syftar till att utveckla kunskaper, färdigheter och förmågor rörande inslag av lek och utomhuspedagogik.

Momentet ger kunskap om lekens betydelse för det växande barnets utveckling samt kunskaper om lekens olika former och stadier i olika åldrar. Olika teorier

och forskning om lekens förutsättningar tas upp liksom lekens betydelse för lärande och socialisation. Det huvudsakliga fokus ligger på den tradition som utvecklats i waldorfförskolor, skolor och fritidshem kring barns lekande. Momentet omfattar även historiska och filosofiska perspektiv på lek inbegripet Schiller, Huizinga och Winnicott. Ett viktigt diskussionsområde som kommer att belysa gestaltningen av leken i fritidsverksamheter inkluderar den vuxnes betydelse för barnets lekande, planerat och fritt lekande, samt utomhus och inomhus lekande. I momentet ingår också en bearbetning av hur gymnastikämnet i skolan kan integreras i fritidshemmets verksamhet teoretiskt och praktiskt.

Momentet består av föreläsningar och seminarier, övningar samt praktiskt arbete med lek och drama. Det är utbildningens till omfånget största och löper över hela utbildningstiden.

Moment 4: Waldorfpedagogik i förskolan samt ÅK 1-3, waldorfskolans kursplan som helhet

Momentet behandlar pedagogiska och didaktiska perspektiv kring waldorfskolans kursplan i förskolan, sexårsverksamhet, samt Åk 1-3. Särskild tonvikt läggs vid waldorfskolans tidiga undervisning inom matematik, naturkunskap och teknik samt språk, skriv- och läsinlärning i relation till hur fritidshemmet kan stödja dessa. Olika konstnärliga didaktiska arbetssätt samt kunskap om olika material och hantverkstekniker ingår i momentet. Det ingår också en översikt av waldorfskolans kursplan för de klasser som inte direkt omfattas av fritidsverksamheten i syfte att ge en helhetsförståelse av hur waldorfskolan är strukturerad. Momentet består av föreläsningar och seminarier, auskultation i skolverksamhet, förskola och sexårsverksamhet.

Kurs 4 Utbildningsvetenskap och bildning (UB)

Kursen syftar till att placera waldorfpedagogiken i ett historiskt och nutida utbildningsvetenskapligt samt bildningsfilosofiskt sammanhang genom att fördjupa dess idébakgrund, lärandeteori och didaktik. Kursen innehåller en fördjupning av andliga, själsliga och kroppsliga perspektiv på människan som är centrala i waldorfpedagogiken samt hur dessa kommer till uttryck i teori och praktik. Kursen ger en orientering i olika pedagogiska teoribildningar samt en introduktion i vetenskapsteori och forskningsmetodik. Den inbegriper även en rad moment fokuserade på estetiska bildningsprocesser.

Kursen ger också kunskap om skolans och fritids organisation och ledning, olika former för samarbete och samverkan mellan medarbetare och föräldrar. Studenten ges kunskaper om kvalitetsarbete och styrdokument inom fritidshem. Kursen tar även upp det inom antroposofin utvecklade sociala

tregreningsperspektivet på samarbete, organisationsutveckling och ledarskap. Kursen vill uppmärksamma betydelsen av process och procedur inom en verksamhet samt utveckla förmåga att arbeta för att skapa transparens och organisationsstrukturer som stöd för delaktighet och inflytande.

Kursen innehåller fyra moment som beskrivs nedan.

Moment 1: Skolväsendets och fritidshemmets historia, fritidshemmets värdegrund, styrdokument och kvalitetsarbete

Momentet ger kunskap om skolväsendets och fritidshemmets historia inbegripet en förståelse av waldorfpedagogikens historiska bakgrund i förhållande till andra pedagogiska inriktningar.

Momentet innehåller också en genomgång och en granskning av fritidshemmets och skolans styrdokument och vilken roll de spelar för fritidshemmets vardag och verksamhet, liksom en förståelse för hur läroplanen styr verksamheten i fritidshemmet. Utvecklingen av en förmåga att hantera metoder för utvärdering och pedagogiskt utvecklingsarbete i fritidshem står också i fokus. Momentet syftar även till att studenten ges kunskaper om hur ett systematiskt kvalitetsarbete med dokumentation fungerar som stöd för skolan och fritids tillsammans, liksom för den enskilda pedagogens arbete samt för att synliggöra de enskilda barnens utveckling.

Moment 2: Waldorfpedagogisk och antroposofisk fördjupning

Varje kurshelg har en återkommande studiedel inom vilken fördjupat arbete med framför allt den antroposofiska grunden till waldorfpedagogiken sker. I kursen ingår studium av, och diskussion kring, några av Rudolf Steiners grundläggande texter men också arbete med samtida tolkningar och utveckling av antroposofin samt samtal kring den egna biografiska utvecklingen och meditativt arbete som stöd för den egna professionsutvecklingen.

Moment 3: Pedagogisk och didaktisk filosofi och forskning

Momentet syftar till att introducera breda kunskaper i pedagogisk och didaktisk filosofi och forskning, inbegripet, bildningsfilosofi, bedömningsarbete och kunskaper kring forskning om genus, normer och diskriminering. Delar av momentet bearbetas i samband med reflektionen kring de verksamhetsförlagda utbildningsinslagen. I synnerhet genom att lyfta frågan hur vetenskapliga och filosofiska synvinklar kring pedagogik och didaktik kan bidra till att medvetandegöra och kritiskt granska förgivettaganden och vardagsteorier i sammanhanget. Det bildningsfilosofiska innehållet bearbetas delvis praktiskt genom estetiska bildningsprocesser.

Moment 4: Självförvaltning och skolorganisation

Momentet syftar till att ge kunskap om den tradition av självförvaltning och organisation som kommit att prägla många av de verksamheter som har sitt ursprung i antroposofin. Särskild uppmärksamhet ägnas den sociala tregreningstanken och dess samtida yttringar. Olika tolkningar och praktiska omsättningar av självförvaltning och skolorganisation diskuteras också.

Kurs 5 Specialpedagogik (SP)

Kursen syfte är att ge kunskaper om specialpedagogik samt läkepedagogik och olika medicinska perspektiv på barns utveckling och lärande. Vidare att utveckla färdigheter relaterade till att göra observation, dokumentation, analys av barns lärande och utveckling. Pedagogiska situationer övas också. Den omfattar kunskap om och förmåga till integration av barn i behov av särskilt stöd och olika specialpedagogiska insatser samt förmåga att arbeta utifrån en handlingsplan med formulerade mål. Kunskap om bakgrunden till sekretess och anmälningsplikt ingår också.

Kurs 6 Forskning i och om skolan (FS)

Kursen syftar till att placera waldorfpedagogiken i ett nutida utbildningsvetenskapligt sammanhang samt ge studenten kunskap och färdigheter som krävs för att kunna genomföra ett självständigt fördjupningsarbete utifrån en pedagogisk frågeställning.

Under utbildningens gång bearbetas de verksamhetsförlagda momenten genom framför allt skrivna (men ibland också genom andra medier) presentationer och reflektioner som i slutet av varje läsår bearbetas till en process- eller dokumentationsportfolio. Under det sista året görs ett mer omfattande examensarbete.

Kursen innehåller tre moment som beskrivs nedan:

Moment 1: Vetenskapsteori och metod

Kursmomentet omfattar genomgång av vetenskapsteori och forskningsmetod, yrkesutövning i relation till vetenskap och beprövad erfarenhet samt skriv- och metoddel.

Moment 2: Portfolioarbete

I slutet av de första tre läsåren göra ett urval av årets uppgifter som sammanställs och till vilka en reflekterande text skrivs.

Moment 3: Självständigt forskningsarbete

Kursmomentet omfattar genomförande och redovisning av forskningsprojekt (fördjupningsarbete).

8. Tröskelregel

Med tröskelregel menas den regel som gäller för att uppflyttning skall bli aktuell, dvs vad i den pågående utbildningen som behöver vara uppfyllt för att kunna gå vidare.

WLH:s tröskelregel definieras på följande vis:

För uppflyttning från ett läsår till nästa är endast rester från den senaste terminen tillåtna.

Innan varje läsårs slut gör gruppansvarig en avstämning av studentens resultat, och meddelar studenten dessa. Eventuella rester från höstterminen måste alltså slutföras innan läsårets slut för att studenten skall kunna bli uppflyttad till nästkommande läsår. Under det nästkommande läsåret måste även eventuella rester från vårterminen innan genomföras.

Gruppansvarig har ansvar för att sammanställa studentens resultat och att i dialog med studenten avtala formerna för restexaminationer. Vid särskilda skäl kan undantag från regeln komma att göras, studenten ansvarar då för att informera gruppansvarig för de skäl som åberopas, och gruppansvarig gör en bedömning av dessa. I ett andra led kan gruppansvarig be övriga institutionskollegiemedlemmar om hjälp med en sådan bedömning.

9. Närvaro

Vid frånvaro ges kompensationsuppgifter. Det är krav på 80 % närvaro. Vid frånvaro som överskrider 20 % kan studenten behöva gå om delmoment.

10. Tillgodoräknanden

Studenter som har dokumenterade tidigare studier i waldorfpedagogik, olika undervisningsämnen eller statlig förskollärarexamen kan tillgodoräkna dessa i programmet. En individuell studieplan upprättas då i samband med antagning till programmet.